

SCHAMELHOUT, Gustaaf, dokter-ftisioloog, letterkundige, antropoloog-etnoloog (Brussel 25 maart 1869 - Antwerpen 21 januari 1944).

Op één jaar na, dat hij doorbracht aan het gemeentecollege te Tienen, studeerde hij te Brussel aan het Sint-Aloysiuscollege en de Vrije Universiteit. Hij promoveerde in 1894 voor de Centrale Examencommissie tot doctor in de geneeskunde. Na een specialisatieverblijf in Duitsland en Engeland vestigde hij zich te Antwerpen, hoofdzakelijk als ftisioloog.

Hoewel hij een uitsluitend Franse opvoeding had genoten en pas tijdens zijn humaniorajaren Nederlands leerde, werd hij onder invloed van Lod. Bogaert Vlaamsgezind en reeds als universiteitsstudent was hij zeer actief in de Vlaamse studentenbeweging : hij stichtte een Vlaamsche Wacht, een Dietsch Dispuutgezelschap en bezocht trouw alle Vlaamse manifestaties. In het letterkundig genootschap De Distel ontmoette hij A. Hegenscheidt, P. van Langendonck en A. Vermeyleen, de toekomstige

Dr. Schamelhout bij het sterfbed van B. Fermont.

stige stichters van Van Nu en Straks, waarvan hij met veel toewijding het secretariaatswerk en het financieel beheer op zich nam. Het succes van de tweede reeks is grotendeels te danken aan zijn ijver en bezieling. Als promotor van het geestelijk leven in Vlaanderen leefde hij tevens intens mee in andere artiestenmilieus en clubs voor sociale en culturele hervormingen, zoals De Kapel aan de Falconrui te Antwerpen. In de leiding van de Volksuniversiteit Herman van den Reeck heeft hij van haar stichting af een belangrijke raadgevende en stuwende functie vervuld.

Op geneeskundig gebied verwierf hij aanzien door zijn bijdragen over de toen opkomende ftisiologie en de tuberculosebestrijding en zijn historische artikelen over grote figuren uit de geneeskunde, waaruit duidelijk zijn bewondering blijkt voor het 16de-eeuws humanisme. Veel heeft hij bovendien gedaan voor de ontplooiing van de wetenschapsbeoefening in Vlaanderen: hij was medeoprichter van de Vereeniging voor Wetenschap, enthousiast werkend lid van het Vlaamsch Fonds voor Wetenschap en van de Vlaamse Wetenschappelijke Stichting; hij behoorde tot de eerste vijftien titelvoerende leden die op 7 november 1938 de stichtende kern van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Geneeskunde vormden en was de stichter van de eerste wetenschappelijke prijs van deze Academie.

Van 1908 af verminderden zijn geneeskundige publikaties en na 1918 wijdde hij zich haast uitsluitend aan antropologische en etnologische studies. De Eerste Wereldoorlog heeft ongetwijfeld deze evolutie bepaald: ter wille van zijn vastberaden flamingantisme (o.a. tijdens de oorlog medeondertekenen van het manifest voor de vernederlandsing van de Gentse universiteit) werd hij uit het antituberculeus dispensarium A. van den Nest, waarvan hij een der oprichters was, geweerd en werd hij door zijn collega's als onwaardige uit hun beroepsverenigingen gesloten, terwijl anderzijds de strijd van de onderdrukte nationaliteiten voor hun bevrijding hem erg aangreep en hij de verdediging zou opnemen van alle nationaliteiten binnen hun etnische grenzen. De V.B. beschouwde hij in verband met de nationalistische bevrijdingsstrijd van Ieren en Tsjechen, van Oostzee- en Balkanvolken. Zijn meest gezaghebbende publikaties handelen over de antropologie van het Vlaamse volk, de etnische samenstelling en de nationaliteitsbewegingen van alle Europese volkeren. Deze studies steunden niet alleen op een grote belezenheid en op een zeer nauwkeurige documentatie, doch ook op eigen ervaringen tijdens zijn vele studiereizen in heel West-Europa. Dit werk was enig in zijn soort en genoot hoge waardering. Hoewel Schamelhout zich steeds bescheiden op de achtergrond hield, is zijn aanzien bij de Vlaamsgezinde generatie van zijn tijd groot geweest, wat duidelijk bleek uit de viering van zijn 70ste verjaardag, georganiseerd door een comité o.l.v. A. Hendrix en L. Baekelmans.

WERKEN: *Vlaamsche geneeskundige Literatuur vóór de XIXe eeuw* (in samenwerking met dr. F. Sano), in *Van Nu en Straks* (1898, p. 158-186); - *De volkeren van Europa en de strijd der nationaliteiten*, 3 dln. (resp. 1925 ['32 tweede vermeerderde uitgave], '29 en '30); - *De natuurwetenschappen en de geneeskunde in Vlaanderen*, in *Vlaanderen door de eeuwen heen* (1932); - *Herkomst en ethnische samenstelling van het Vlaamsche volk* (1936; 1938, tweede herziene

en bijgewerkte uitgave); - *Ethnische vraagstukken en Verzamelde Toespraken* (1939); - *Anthropologie van het Nederlandsche Volk* (1944).

LITERATUUR: *Jaarboek Kon. Vl. Academie voor Geneeskunde van België* (1944, p. 21-26, met foto en lijst van publikaties); - J. Lebeer, *In memoriam Dr. Schamelhout*, in *Jaarboek Kon. Vl. Academie voor Geneeskunde van België* (1947, p. 72-87).

RAYMOND VERVLIET